

Ikuisuuden tällä puolen

Vadstena yhdistetään usein Pyhään Birgittaan ja siihen luostariin, jonka hän perusti kaupunkiin 1300-luvulla. Luostarista on yhä jäljellä rakennuksia, joista vaikuttavin on luostarin suuri kirkko. Itägöötanmaalaisen pikkukaupungin idyllisessä keskustassa on kuitenkin merkkejä muistakin vaikuttajista ja pyrkimyksistä: Vätternin rannassa kohoaa Kustaa Vaasan rakennuttama pompöösi renessanssilinna ja kaupungin selkeälinjainen raatihuone on iältään Ruotsin vanhin. Kaupungissa sijaitsee myös yksi Ruotsin varmastikin kuvatuimmista yksityisasunnoista: kyseessä on tiilitalo, jonka Märten Skinnare eli Nahkuri rakennutti 1500-luvun alkupuolella.

Märten Skinnare oli omana aikanaan Ruotsin rikkaimpia miehiä. Siksi hänen talonsa oli rakennettu enimmäkseen tiilestä eikä puusta, mikä toi asumiseen paitsi paloturvallisuutta myös prestiisiä. Tiilillä on myös saatu seinäpintoihin elävyyttä ja ulkonemia sekä kaksi varsinaista erkeriä, joista toinen, aukollinen, toimi privettinä eli mukavuuslaitoksena. Talon ulkoasua on myöhempinä vuosisatoina hieman muutettu, mutta ikkunoissa lienee ollut lasit alusta alkaen – niitäkään aivan kuka tahansa ei kyennyt kotiinsa hankkimaan. Alkuperäinen sisustus ei ole säilynyt, mutta ainakin yhdessä asuinhuoneessa on ollut seinämaalauksia luomassa viihtyisyyttä.

Märten Skinnare pysyi uskonpuhdistuksesta huolimatta katolilaisena ja perusti talonsa vieheen hospitaalini, joka antoi hoivaa yhteiskunnan

vähäosaisille. Köyhien ja sairaiden auttaminen oli keskiajan kulttuurissa varakkailta suorastaan vaadittu velvollisuus. Aikakauden ajatusmaailman mukaan auttamalla huonompiosaisia ihminen saattoi helpottaa sielunsa pääsyä taivaaseen. Emme kuitenkaan voi varmasti tietää, mitä almujen antajat todella ajattelivat lahjoituksia tehdessään. Märten Skinnaren tapauksessa ilmi selvä panostaminen asumismukavuuteen kertoo myös tämänpuoleisista varsin konkreettisista ja yksilölähtöisistä arvoista. Omana aikanaan hänen talonsa edusti asumismukavuuden pohjoismaista huippua.

Yksilölähtöisyys ja mukavuudenhalu nousivat helposti mieleen tarkasteltaessa nykysuomalaisista asumiskulttuuria ja sen ilmenemismuotoja – eikä suinkaan vain asuntoja itsessään. Asumisen, rakentamisen ja jopa vapaa-ajan asumisen ja piharakentamisen tueksi ja turvaksi on perustettu suuri määrä aikakauslehtiä. Vähänkin isommasta lehtipisteestä löytää tästä aihepiiristä kotimaisten julkaisujen ohella myös ulkomaisia. Lisäksi niin kutsutut yleisaikakauslehdet ja naistenlehdet julkaisevat säännöllisesti asumista ja sisustamista käsitteleviä teemaosioita. Eikä tarjonta tietenkään rajoitu vain lehtiin, vaan kanava kuin kanava kokee tarpeelliseksi tuottaa ja lähettää tv-ohjelmia, joissa esitellään koteja, vapaa-ajan asuntoja tai pihvoja. Ne rakennetaan alusta alkaen tai vaihtoehtoisesti asukkaiden ongelmia ratkotaan muokkaamalla pai-

kat uusiksi tai muuten vain arvioidaan ja arvos-
tellaan sisustuksellisia ja asumisteknisiä ratkai-
suja. Koska kamerat viedään harvemmin lä-
hiökyysiöihin tai -kaksioihin, esiteltävää neliöpin-
taa on monin verroin verrattuna esimerkiksi
Mårten Skinnaren taloon. Tunnusmerkillistä hy-
välle modernille kodille näyttää olevan se, että se
on persoonallinen, iso ja viihtyisä: koko perheen
on saatava kylliksi tilaa toteuttaakseen siellä
omaa itseään lapsia ja lemmikkieläimiä myöten.

Rakentamisen ja sisustamisen merkitykselli-
syydestä 2000-luvun ihmiselle saa hyvän käsityk-
sen myös vieraillemalla vuosittain eri paikkakun-
nilla järjestettävillä asuntomessuilla – tunnelma
on tiiviimpää kuin joulukirkossa. Tai ihan vain
kiertelemällä ”alan liikkeissä” – enää ei tarvitse
tyytyä lähimmän rautakaupan eikä huonekalu-
kaupan vakioratkaisuihin, koska täydentävää
tarjontaa on niin ydinkeskustojen kivijalkaliik-
keissä, joista saa persoonallisia valmiiksi van-
hannäköisiä tavaroita kotoista tunnelmaa luo-
maan, kuin automatkan päässä olevissa sisusta-
misen ja rakentamisen tavarataloissa, joissa hu-
rahtaa elämän perusvalintoja tehdessä helposti
tunti jos toinenkin. Ja tietysti verkko-ostaminen
on lisännyt tämän valinnanvapauden ennennä-
kemättömiin sfääreihin. Lehtien ja televisio-oh-
jelmien elämänohjeiden perusteella ihanteelli-
sin ratkaisu on kuitenkin, jos modernissa kodis-
sa on näkyvissä jotain vanhaa ja perittyä tai aina-
kin kirpputorilta halvalla löydettyä tai suoras-
taan roskalavalta pelastettua – sellainen, kun on
ekologistakin.

Omalta osaltaan yhteiskunnallinen valvonta,
jota poliitikot ja virkamiehet tuottavat ja ylläpi-
tävät ylhäältäpäin, on sekin tuottanut tarvetta
panostaa asumiseen ja puhua siitä. Teknologian
kehittyminen on tehnyt mahdolliseksi kiristää
ympäristönsuojelua ja energiatehokkuusvaati-
muksia, mikä onkin johtanut lukuisiin uusiin

asumista ja rakentamista koskeviin lakeihin,
asetuksiin, normeihin ja suosituksiin. Siten
omasta kodista on tullut monellakin tapaa
maailman kallein paikka.

Hyvinvoiva moderni ihminen keskittyy koros-
tetusti siihen, mitä ihmislaji on varmasti aina
pitänyt tärkeänä: siihen, että on hyvä olla. Nyky-
todellisuudessa ikuisuusajattelusta on loiton-
nuttu, ja siksi tuo tarve halutaan toteuttaa tässä
ja nyt eikä vasta joskus tai tuonpuoleisessa. Se,
missä määrin neliömäärien kasvattamiset ja li-
säneliöiden täyttämiset lisätavaralla takaavat
hyvän olon, on tietysti enemmän uskon asia.
Asumisen ”diskurssit” ovat kuitenkin vain eräitä
tämänpuoleisajattelun ilmenemismuotoja. Vä-
hintään yhtä paljon huomiota saa nykytodelli-
suuden kaupallisissa puhunnoissa ihminen itse
– etenkin hänen vointinsa ja hänen ulkonäkönsä.
Nykyihminen voikin ainakin joiksikin vuosik-
si ja vuosikymmeniksi saavuttaa ne ihanteet,
joiden keskiajan kulttuuri katsoi toteutuvan vas-
ta tuonpuoleisessa. Keskiajan teologit päätyivät
esimerkiksi olettamaan, että ylösnousseet sielut
viettäisivät iankaikkisuutta taivaan saleissa kol-
mikymppisten virheettömissä kehoissa. Tuol-
laista ajattelua vasten on ymmärrettävää, että
lukemisiksi suositeltiin kuolemaan valmentavia
opaskirjoja. Silti ihmisillä oli jo tuolloin myös
konkreettisia tämänpuoleisia tarpeita, kuten
juuri asuminen.

Historiallinen Aikakauskirja haluaa tämän nu-
meron teemaosiolla turhia synkistelemättä nos-
taa esiin elämän päätepiteen kulttuuri- ja men-
taliiteettihistorialliset ulottuvuudet. Kuolema ei
päättää kaikkea – ainakin se antaa historioitsijoille
uusia tutkimusaiheita.

MARKO LAMBERG
marko.lamberg@historia.su.se
marko.lamberg@uta.fi